

सामाजिक सुरक्षा कोष
 प्रशासन सेवा, वित्त, दशौं तह, निर्देशक पदको
 लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम
परीक्षा योजना(Examination Scheme)

पाठ्यक्रमको रूपरेखा :- यस पाठ्यक्रमको आधारमा निम्नानुसार चरणमा परीक्षा लिइने छ :

प्रथम चरण :- लिखित परीक्षा

पूर्णाङ्क :- २००

द्वितीय चरण :- (क) मामिलाअध्ययन र प्रस्तुति

पूर्णाङ्क :- ५०

(ख) अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्क :- ३०

(१) लिखित परीक्षा (२०० अंक) :

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न		जम्मा अंक	समय
				संख्या	अंकभार		
प्रथम	विकास , प्रशासन र व्यवस्थापन	१००	(१) विषयगत (क) छोटो उत्तर (ख) लामो उत्तर (२) समस्या समाधान	८ ४ १	५ १० २०	४० ४० २०	३ घण्टा
द्वितीय	सेवा सम्बन्धी : वित्त व्यवस्थापन	१००	(१) विषयगत (क)छोटो उत्तर (ख) लामो उत्तर (२) समस्या समाधान	८ ४ १	५ १० २०	४० ४० २०	३ घण्टा

(२) प्रस्तुतीकरण (५० अंक) : लिखित परीक्षाबाट उत्तीर्ण भएका उम्मेदवारहरूले मात्र प्रस्तुतीकरण र अन्तर्वार्तामा भाग लिन पाउने छन् । प्रस्तुतीकरणको लागि सेवासम्बन्धी (वित्तीय व्यवस्थापन) पाठ्यक्रमबाट कुनै एक विषय छनौट गरी प्रस्तुतीकरण गर्नु २ घण्टा अघि छनौट गरी उम्मेदवारलाई उपलब्ध गराइने छ । सो शीर्षकको आधारमा १ घण्टाको प्रस्तुतीकरण गर्नुपर्नेछ । प्रस्तुतीकरणमा उत्तीर्णको लागि ७० प्रतिशत अंक (३५अंक) प्राप्त गर्नुपर्नेछ ।

(३) अन्तर्वार्ता : ३० अंक

द्रष्टव्यः

- प्रथम तथा द्वितीय दुवै पत्रको लागि निर्धारित पाठ्यक्रमको प्रत्येक खण्ड वा उपखण्ड बाट अनिवार्य रूपमा एक प्रश्न छनौट गर्नुपर्नेछ
- सेवा सम्बन्धी विषयमा पाठ्यक्रमको प्रत्येक खण्ड वा उपखण्डबाट छोटो वा लामो उत्तरको लागि प्रश्न छनौट गर्नु पर्ने छ ।
- लामो उत्तरको लागि प्रश्न छनौट भएको अवस्थामा सो खण्ड वा उपखण्डबाट सकेसम्म छोटो उत्तरको प्रश्न छनौट गर्नु हुँदैन ।
- समस्या समाधानको लागि सम्बन्धीत विषय भएमा एक भन्दा बढी खण्ड वा उपखण्डको आधारमा समेत छनौट गर्न सकिने छ ।
- समस्या समाधानको लागि समस्याको पहिचान, समस्याका कारक तत्वहरु, समाधानका उपाय र सो समाधान कार्यान्वयन तथा अनुगमन गर्ने प्रणाली सहीत प्रस्तुत गर्नुपर्नेछ ।
- परीक्षाको माध्यम नेपाली वा अंग्रेजी दुवै हुन सक्नेछन ।

लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र : विकास , प्रशासन र व्यवस्थापन(१०० अंक)

सि.नं.	पाठ्यक्रम विषय	अंक
१.	<ul style="list-style-type: none"> ● सार्वजनिक व्यवस्थापन सार्वजनिक व्यवस्थापनको परिचय र कार्यक्षेत्र ● कर्मचारी व्यवस्थापनका विविध पक्षहरु: निजामती सेवाको वर्गीकरण, भर्ना, छनोट नियुक्ति, पदस्थापन, बढुवा, तलब सुविधा, उत्प्रेरणा, वृत्ति विकास, कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन र अवकाश संगठन: अवधारणा, प्रकृति, प्रकार र संगठनात्मक विकास ● सार्वजनिक व्यवस्थापनमा निर्देशन, नियन्त्रण, पदसोपान, निर्णय प्रक्रिया, नेतृत्व, समन्वय, अधिकार प्रत्यायोजन र निक्षेपण, सुपरिवेक्षण, अनुगमन तथा मूल्यांकन ● नेपालको सार्वजनिक प्रशासनको विकासक्रम, आधारभुत संरचना, विशेषता, सुधारका प्रयास एवं चुनौतीहरु ● व्यवसायिकता, अनुशासन र आचार-संहिता ● नागरिकबाट सार्वजनिक कार्यहरुको मूल्याङ्कन : सार्वजनिक सुनुवाइ, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक परीक्षण र तेस्रो पक्ष मूल्यांकन ● सार्वजनिक व्यवस्थापनका नवीन प्रवृत्तिहरु ,शासकीय प्रबन्धको आयाम, विशेषता र सुचकहरु ● नयाँ शासकीय प्रबन्ध, सह प्रबन्ध (Co-governance) ● विश्व शासकीय प्रबन्ध (Global governance) ● नवप्रवर्तनीय राज्य (Innovative State) ● कर्पोरेट प्रबन्ध प्रणाली (Corporate governance system) ● सुरक्षा चुनौती र नेपालमा सुरक्षा व्यवस्थापन ● सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा कम्प्युटर, इन्टरनेट, सामाजिक सञ्जाल, सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग, विद्युतीय शासन तथा अवसर र चुनौतीहरु ● सरकारको स्वरूप, राज्यको पुनःसंरचना, व्यवस्थापिका, कार्यपालिका र न्यायपालिका बीचको अन्तरसम्बन्ध, 	२५

	<ul style="list-style-type: none"> ● सार्वजनिक नीति तर्जुमा, कार्यान्वयन, र मूल्यांकनसम्बन्धी व्यवस्था ● लोक सेवा आयोगको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि र कर्मचारी प्रशासनमा यसको भूमिका 	
२.	व्यवस्थापन कार्यविधि <ul style="list-style-type: none"> ● संगठनात्मक स्वरूप (Organisational Structure) ● कार्यविधि (Procedure) ● मानवीय साधन विकास (Human Resource Development) ● व्यवस्थापनको अवधारणा एवं सिद्धान्तहरू (Concepts and Principles of Management) ● व्यवस्थापनका कार्यहरू : योजना, निर्णय प्रक्रिया, सङ्गठन, विभागीकरण: अर्थ र तरीकाहरू, जिम्मेवारी र जवाफदेहीताको अवधारणा, निर्देशन, उत्प्रेरणा - अवधारणा र सिद्धान्तहरू, नेतृत्व, नियन्त्रण (बजेट तथा गैर बजेट तरीकाहरू समेत) तथा समन्वय - सिद्धान्तहरू, विधिहरू तथा समन्वयका अवरोधहरू ● सार्वजनिक संस्थानको अवधारणा र प्रकारहरू - विभागीय उद्यम, सार्वजनिक निगम, सरकारी कम्पनी 	१०
३.	विकास प्रशासन र विकासका आयामहरू <ul style="list-style-type: none"> ● विकास प्रशासनका सिद्धान्त एवं चुनौतीहरू । ● योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन एवं मूल्यांकन प्रक्रिया ● परियोजना चक्र ● विकासमा महिला सहभागिता ● जलवायु परिवर्तन र पर्यायवरण ● गरीबी निवारण ● आर्थिक उदारीकरण र निजीकरण ● सरकारको कार्यक्षेत्र ● दिगो विकास लक्ष्य ९काकतबप्लबदभि म्भखभयिऊभलत न्यबकि ० ● सूचनाको हक र सार्वजनिक निकायको दायित्व ● द्वन्द्व पछिका पुनरनिर्माण र विकास (एकत(ऋयलाष्ठित च्भअयलकतचगअतप्यल बलम म्भखभयिऊभलत) ● जनसंख्या र बसाँईसराई ● प्रतिनिधित्वको सिद्धान्त र समानुपातिक प्रतिनिधित्व ● सामाजिक न्याय एवं सुरक्षा (Social Justice and Security) ● श्रमिक संगठन र सामुहिक सौदाबाजी 	२५
४.	नेपाली समाजको बनोट र समावेशी विकास <ul style="list-style-type: none"> ● बहुल समाजका विशेषताहरू ● राष्ट्रिय एकता र अखण्डता ● नेपालका विविध जात/जाति/वर्ग/समुदायहरूको सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक र धार्मिक अवस्था र रहनसहन ● आदिवासी, जनजाती, मधेशी, दलित, अपाङ्ग र महिलाहरूको विद्यमान अवस्था, 	१०

	<p>उत्थानका प्रयासहरू, समस्या, समाधान र सम्भावनाहरू</p> <ul style="list-style-type: none"> ● लैंगिक सवाल (Gender Issues) ● आरक्षण र सकारात्मक विभेद तथा समावेशी विकास ● मानव अधिकार 	
५.	<p>सामाजिक सुरक्षा प्रणाली</p> <ul style="list-style-type: none"> ● सामाजिक सुरक्षा, सामाजिक संरक्षण र सामाजिक सुरक्षा जालो (Social safety net) सम्बन्धी अवधारणा, महत्व र प्रणाली, प्रादुर्भाव, नेपाल र विश्वमा सामाजिक सुरक्षाको इतिहास, सामाजिक सुरक्षाका विशेषताहरू, आधुनिक सामाजिक सुरक्षा प्रणाली, मानवीय अधिकार र सामाजिक सुरक्षा, अन्तरराष्ट्रिय श्रम संगठन र सामाजिक सुरक्षाको अवधारणा, नेपालमा सामाजिक सुरक्षाको अवधारणा, विकास तथा सुदृढ गर्न भएका प्रयासहरू ● सामाजिक सुरक्षासम्बन्धी अन्तरराष्ट्रिय अभ्यास : यूरोपियन मुलुकहरू, संयुक्त अधिराज्य र संयुक्त राज्य अमेरिका, भारत तथा रसिया, अन्य सार्क राष्ट्रहरूको अभ्यास र प्रकार । 	२०
६	<p>सुशासन (Good Governance): अर्थ र अवधारणा, इतिहास, सुशासनका तत्वहरू, नेपालमा सुशासनसम्बन्धी नीति तथा कार्यनीति, कर्पोरेट शासकीय प्रबन्धको अवस्था तथा सुधारका पक्षहरू , सुशासन कायम गर्न अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्र, महालेखा परीक्षकको कार्यालय, महालेखा नियन्त्रक कार्यालय, सार्वजनिक लेखा समिति, संसदीय समितिहरू, राष्ट्रिय सुचना आयोग, निर्वाचन आयोगको महत्व र भूमिका ।</p>	१०

सि नं.	पाठ्यक्रमको विषय	अंक
१.	<p>सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापन :</p> <ul style="list-style-type: none"> ● आर्थिक कार्यप्रणाली, आर्थिक नीति, वित्तीय नीति र मौद्रिक नीति ● सार्वजनिक आय, सार्वजनिक खर्च र सार्वजनिक ऋणको अवधारणा ● नेपालमा कर प्रणाली: राजस्वको अवधारणा र सिद्धान्त, वर्तमान स्वरूप र कार्यान्वयनको अवस्था (मूल्य अभिवृद्धि कर, आयकर, अन्तशुल्क, भंसार महसूल, स्थानीय कर तथा अन्य करहरू) ● अन्तरसरकारी वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँड अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४ ● वजेट चक्र: बजेट निर्माण, कार्यान्वयन र मूल्याङ्कन 	१०
२.	<p>सरकारी आर्थिक कारोवारको लेखाङ्कन लेखापरीक्षण, लेखामान र प्रतिवेदन :</p> <ul style="list-style-type: none"> ● दोहोरो लेखा प्रणाली, नगद र प्रोदभावीमा आधारित लेखा प्रणाली ● खाता सूची (Charts of Accounts), ● सार्वजनिक क्षेत्रको लेखामान ● सरकारी तथा संगठित क्षेत्र लेखापरीक्षण-मान ● संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको लेखापरीक्षण तथा सार्वजनिक संस्थानको लेखापरीक्षण ● महालेखा परीक्षक र लेखापरीक्षण सम्बन्धी कानुनी व्यवस्था ● लेखापरीक्षण सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरू (ICAN, INTOSAI, ASOSAI) ● नेपाल वित्तीय प्रतिवेदन प्रणाली (Nepal Financial Reporting System) ● अन्तरराष्ट्रिय वित्तीय प्रतिवेदन प्रणाली (International Financial Reporting System) 	

३	<p>वित्तीय योजना र विश्लेषणको लागि लेखा प्रणाली :</p> <ul style="list-style-type: none"> ● कम्पनी स्थापना, शेयर र ऋणपत्रसम्बन्धी जानकारी ● शेयरको लेखांकन व्यवस्था ● ऋणपत्रको लेखा व्यवस्था ● पूँजी संरचना (Capital Structure) को लेखांकन ● वित्तीय विवरणको विश्लेषण : अनुपात (Ratio) विश्लेषणका साधनहरु ● कोष तथा नगद (Fund and Cash) प्रवाहको अर्थ महत्व र तयार गर्ने विधि ● ह्रासकट्टी : कारण, आवश्यकता, आधार र तरिकाहरु ● मुल्यस्तर (Price Level) परिवर्तनको लागि लेखा विधि ● कार्यशील पूँजी : अर्थ आवश्यकता, तत्वहरु र निर्धारण गर्ने तरिकाहरु ● पूँजीगत बजेट तथा लगानी (Capital Budgeting and Investment) 	१०
४	<p>मुद्रा, पूँजी बजार र लगानीको विश्लेषण : अर्थ आवश्यकता र प्रकार, लगानी रणनीतिहरु, लगानीको मुल्यांकन र मुल्यांकन गर्ने तरिका, लगानी विश्लेषण र व्यवस्थापन : क्वान्टिटेटीभ अवधारणा, लगानी (Portfolio) विश्लेषण, कार्यसम्पादन मापन, कुशल बजार हाईपोथेसिस, लगानी व्यवस्थापन प्रक्रिया, डिजाईभेडिभ सेक्युरिटीको उपयोग, नैतिक र कानूनी पक्ष, पेशागत मापदण्डहरु, जोखिम प्रतिफल सिद्धान्त (Risk Return Theory), शेयर र वण्डको मुल्यांकन, वित्तीय बजारमा अल्पकालिक र लामो अवधिको कोषको प्रवाह र यस्को अवस्था, कोषको प्राप्ती र उपयोगको अवस्था, व्याजदरको सिद्धान्त, खुलासाका तरिकाहरु, धितोपत्र तथा लगानी बैकिगको व्यवस्था, ब्रोकर र डिलरको नियमन, धितोपत्र बजारको विश्लेषण र अवस्था, कर्पोरेट धितोपत्रको मुल्यांकन, नेपालको अर्थतन्त्रमा पूँजी बजारको योगदानको विश्लेषण, नेपालमा लगानीका क्षेत्र तथा लगानीसम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाहरु : अन्तर्राष्ट्रिय वित्तीय कारोबार ऐन, २०५४; धितोपत्र सम्बन्धी ऐन, २०६३; पूर्वाधार संरचनाको निर्माण तथा सञ्चालनमा निजी लगानी सम्बन्धी ऐन, २०६३; सरकारी ऋणपत्र दोश्रो बजार कारोबार संचालन विनियमावली, २०६२; धितोपत्र व्यवसायी (धितोपत्र दलाल, धितोपत्र व्यापारी तथा बजार निर्माता) नियमावली, २०६४</p>	१५
५	<p>नेपालमा सार्वजनिक वित्त र बैकिग प्रणाली : अर्थ मन्त्रालय र नेपाल राष्ट्र बैंकको बैकिग विकास र प्रवर्धनमा भूमिका, नेपालमा बैकिग प्रणाली र वर्तमान अवस्था, लघुवित्तसम्बन्धी संस्थाहरु तथा वर्तमान अवस्था, कर्मचारी संचय कोष र नागरिक लगानी कोषको कार्य प्रणाली, बैकिग क्षेत्रले अर्थतन्त्रमा पुर्याएको योगदानकने समिक्षा, वित्तीय स्थिरता र सुधारका प्रयासहरु, बैकिग क्षेत्रसंग सम्बन्धीत कानूनहरु : नेपाल राष्ट्र बैंड ऐन, २०५८; बैंक तथा वित्तीय संस्थाको ऋण असुली ऐन, २०५८; बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३; बैङ्किङ कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४; विनिमेय अधिकार पत्र ऐन, २०३४; विदेशी विनिमय (नियमित गर्ने) ऐन, २०१९</p> <p>वित्त र अर्थशास्त्रसम्बन्धी समसामयिक मामिलाहरु : नेपालको अर्थतन्त्रको अवस्था, ग्राहस्थ उत्पादन, बचत तथा लगानीको अवस्था, नेपालमा व्यवसायको वित्तीय र आर्थिक वातावरण, नेपालमा विदेशी लगानीको अवस्था र चुनौतीहरु, वित्त र मौद्रिक नीति, समसामयिक आर्थिक मामिलाहरु सम्बन्धी ज्ञान</p>	
६.	<p>सम्पति व्यवस्थापन (Asset Management) : अर्थ तथा विशेषताहरु, भौतिक, अभौतिक, , पूर्वाधार, वित्तीय, बौद्धिक सम्पतिसम्बन्धी व्यवस्थापन, ISO५५००० मा सम्पति</p>	२५

	व्यवस्थापनसम्बन्धी प्रावधान, उद्यम (Enterprise) सम्पति व्यवस्थापन (सुचना प्रणाली), सम्पति व्यवस्थापनमा ध्यान दिनुपर्ने पक्षहरु, नेपालमा सम्पति व्यवस्थापन र लेखांकनको व्यवस्था	
७	<p>सहवित्तीयकरण (Co-financing): अर्थ, आवश्यकता र महत्व, सरकारी (Official) तथा वाणिज्यीक (Commercial) सहवित्तीयकरण, निजि क्षेत्रसंगको साभेदारी, बहुपक्षीय संस्थाहरु (विश्व बैंक, एशियाली विकास बैंक आदि) को सहवित्तीयकरणको रणनीति, संचालित कार्यक्रम र प्रगति समिक्षा तथा सिक्िएको पाठ (Lesson Learned), नेपालमा सहवित्तीयकरणको औचित्य आवश्यकता र हाल सहवित्तीयकरणमा संचालित कार्यक्रमको प्रगति र अवस्था</p> <p>पारस्परिक कोष (Mutual Fund) : अर्थ आवश्यकता र ईतिहास, कोषको प्राथमिक संरचना, कोषको वर्तमान अवस्था, लगानीकर्ताहरुलाई हुने फाइदा र वेफाईदाहरु, अमेरिका, यूरोपियन युनियन, क्यानाडा भारत आदि देशमा पारस्परिक कोषसम्बन्धी कानूनी व्यवस्था र हालको प्रगति तथा अवस्था, लगानीको प्रकार अनुसार कोषको वर्गिकरण, कोषको शुल्कसम्बन्धी व्यवस्था।</p>	
८	<p>बीमा (Insurance): अर्थ आवश्यकता, बीमा नीति, बीमासम्बन्धी सरकारी नीति, बीमाको ईतिहास, बीमाको सिद्धान्त, बीमाको जोखिमका विशेषताहरु (Risk Characteristics), बीमाको कानूनी सिद्धान्तहरु, बीमा करारका प्रकारहरु, बीमाका तरिकाहरु (Methods), बीमाका प्रकारहरु, नेपालमा बीमाको शुरुआत, बीमा कम्पनीहरुको अवस्था र नेपालमा बीमा बजारको अवस्था र सम्भाव्यता, बीमा समितिको काम कर्तव्य र अधिकार, बीमासम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाको ज्ञान : बीमा ऐन २०४९, बीमा नियमावली, २०४९; सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धी निर्देशन, २०७५; बीमकको संस्थागत सुशासन सम्बन्धी निर्देशिका २०७५; बीमक दर्ता तथा बीमा व्यवसाय सञ्चालन सम्बन्धी निर्देशिका, २०७३; लघुबीमा निर्देशिका, २०७९; राष्ट्रिय बीमा संस्थान ऐन, २०२५</p> <p>पुनर्बीमा (Reinsurance): अर्थ, प्रादुर्भाव, आवश्यकता, कार्यप्रणाली, फाइदा तथा वेफाईदा, पुनःबीमाका प्रकार, फ्याकल्टेटीभ र ट्रिटी (Treaty) विमा बिचको भिन्नता, फ्रन्टीग प्रणाली, पुनःबीमाको नियमन, नेपालमा पुनःबीमाको अवस्था र कार्यदिशा; पुनर्बीमासम्बन्धी कानूनी व्यवस्था: पुनर्बीमा व्यवसाय (व्यवस्थापन तथा संचालन) सम्बन्धि निर्देशिका, २०७९; जीवन बीमा सम्बन्धी पुनर्बीमा निर्देशिका, २०६५; निर्जीवन बीमा सम्बन्धी पुनर्बीमा निर्देशिका, २०६५, "जोखिम समुह अन्तर्गत दाबी क्षतिपुर्ती सम्बन्धी निर्देशिका, २०७२", नेपाल पुनर्बीमा कम्पनी लि. सम्बन्धी जानकारी</p>	
९	<p>तथ्यांक विश्लेषण : तथ्यांकको प्रारम्भ र विकास, महत्व र कार्यक्षेत्र, तथ्यांकको सीमा, तथ्यांकको संकलन तरिका र श्रोत (प्राथमिक र द्वितीय श्रोत), तथ्यांकको वर्गिकरण र तालिकीकरण, ग्राफीक र डायग्रामीक प्रस्तुतीकरणको प्रकार र प्रविधि, समय श्रेणी (Series) र ग्राफको नियमहरु, मिन र मोडसम्बन्धी गणना, सहसम्बन्ध (Correlation), रिग्रेसनसम्बन्धी गणना, सम्भाव्यताको सिद्धान्त र नमूना (Sampling) सिद्धान्त तथा सर्भेक्षणको डिजाईनसम्बन्धी कार्यहरु, तथ्यांकको विश्लेषण, तथ्यांकीय निर्णय सिद्धान्तसम्बन्धी व्यवहारिक ज्ञान , तथ्यांक प्रशोधनमा सुचना प्रविधिको उपयोग र महत्व ।</p>	१०
१०	<p>जोखिम व्यवस्थापन (Risk Management): अर्थ र आवश्यकता, जोखिमसम्बन्धी ISO ३१०००, ISO Guide 73:2009, "Risk management, Vocabulary", ISO principles of risk management, जोखिम व्यवस्थापनका विकल्प, जोखिम व्यवस्थापनका प्रविधिहरु (Techniques), जोखिम व्यवस्थापन योजना, संस्था (Enterprise) तथा आयोजना जोखिम</p>	१०

	<p>व्यवस्थापन, जोखिमको संचार तथा सुचना प्रविधिको व्यवस्थापन, जोखिम र मनोविज्ञान, नेपालमा जोखिम वातावरण र व्यवस्थापन, जोखिमसम्बन्धी कानूनी व्यवस्था: हेजिङ्ग सम्बन्धी नियमावली, २०७५, निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोष ऐन, २०७३ ऋण तथा जमानत ऐन, २०२५, दामासाही सम्बन्धी ऐन, २०६३ मध्यस्थता ऐन, २०५५ ।</p>	
<p>११</p>	<p>सम्बद्ध कानूनी व्यवस्था :</p> <ul style="list-style-type: none"> ● नेपालको संविधान र नेपालमा संवैधानिक विकासक्रम ● राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोग ऐन २०७४ ● अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४ ● कर्मचारी सञ्चयकोष ऐन, २०१९ ● नागरिक लगानी कोष ऐन, २०४७ ● आयकर ऐन २०५८ तथा आयकर नियमावली २०५९ ● मुल्य अभिवृद्धि कर ऐन २०५२ तथा मुल्य अभिवृद्धि कर नियमावली २०५३ ● आर्थिक कार्यविधि ऐन २०५५ तथा आर्थिक कार्यविधि नियमावली २०६४ ● सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ तथा सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ ● कम्पनी ऐन, २०६३ ● श्रम ऐन, २०४८ ● करार ऐन, २०५६ ● नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्टस् संस्था ऐन, २०५३ ● लेखा परीक्षण ऐन, २०४८ ● नेपालमा सुशासनसंग सम्बन्धीत कानूनहरु : सुशासन (व्यवस्थापन तथा संचालन) ऐन, २०६४ तथा नियमावली, २०६५; नोटरी पब्लिक सम्बन्धी ऐन, २०६३; प्रतिलिपि अधिकार ऐन, २०५९; फौजदारी कसूर (सजाय निर्धारण तथा कार्यान्वयन) ऐन, २०७४; मुलुकी अपराध (संहिता) ऐन, २०७४; मुलुकी देवानी (संहिता) ऐन, २०७४; सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ ● सामाजिक सुरक्षासंग सम्बन्धीत कानूनहरु: सामाजिक सुरक्षा ऐन २०७५, योगदानमा आधारीत सामाजिक सुरक्षा ऐन २०७४, योगदानमा आधारीत सामाजिक सुरक्षा नियमावली, २०७५, सामाजिक सुरक्षा योजना संचालन कार्यविधि, २०७५, रोजगारदाता र श्रमिकको सूचीकरण सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५, कोषको रकम (वाणिज्य बैंकहरुमा) लगानी गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५, आवासको अधिकारसम्बन्धी ऐन, २०७५; कानूनी सहायता सम्बन्धी ऐन, २०५४; जेष्ठ नागरिक सम्बन्धी ऐन, २०६३; स्वास्थ्य बीमा ऐन, २०७५ ; रोजगारीको हकसम्बन्धी ऐन, २०७५; बोनस ऐन, २०३०, सामाजिक सुरक्षा कोष (कर्मचारी प्रशासन) विनियमावली, २०७५, सामाजिक सुरक्षा कोष (आर्थिक प्रशासन) विनियमावली 	<p>२०</p>

***